

Святослав
МАТВІЙЧУК

Олена
ПЕВАНДОВСЬКА

ДЯДЬКО АНДРІЙ

ПОЛЬСЬКА «ДОПОМОГА»

Однак доля виділила Шевчукові лише три дні свободи. На четверту добу його знову полонили німці.

Ось як це трапилось. Тримаючи курс на схід, Андрій віддалявся все далі і далі від табору. Четвертого дня зустрів поляків.

— Звідкіля ти? — запитав один своєю мовою. — Офіцер?

Потім ковзнув поглядом по неголеному, змарнілому обличчю, виляній гімнастерці, подертому галіфе і все зрозумів.

— А-а-а... Так ти полонений...

Решта, як мовиться, була справою техніки. Оточили, заломали руки, скрутили. А затим попрямували до німецької комендатури.

Те, що сталося потім, страшно і згадувати.

Побитого до нестями і напівживого Шевчука вкинули у товарний вагон. Заскрежетали двері, лязгнув засув. Але цього Андрій вже не чув. В ту мить, коли тіло колодою впало на дошки, він втратив свідомість.

Невдовзі поїзд рушив. Це, а також вогка брудна ганчірка, котру один із бранців, що, як і Шевчук, був вилонений німцями та кинутий в товарняк, дбайливо приклав до парубочого чола, зробили свою справу, і хлопець прийшов до тями.

З квадратного, затягнутого колючим дротом вікон сочилось тьмяне світло. В його полисках бовваніли блі плями облич. Одне, два... п'ять... дванадцять... Придивившись, Андрій зрозумів, що це такі ж, як і він, невільники. Потім згадав, що трапилось напередодні. Затим зрозумів, що їде у поїзді. Ще пізніше, зорієнтувавшись та переговоривши з іншими ув'язненими, майже впевнився: потяг, постукуючи на рейкових стиках, суне в бік Німеччини.

«ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО РАЙХУ!»

Через деякий час у вагоні стало зовсім темно. Це означало одне: на обпалену війною землю опустилася ніч.

Під перестук коліс та часте миготіння пристанційних вогнів Андрій задрімав. Але то був ще не сон. Адже хлопець раз по раз схоплювався з місця, смикався, щось бурмотів. Нарешті знесилене побоями тіло оповило незнане досі марево, і Шевчук забувся у тривожному сні.

Через кілька годин він прокинувся. Було холодно і дуже хотілося пити. З віконця падав косий промінь світла, який затим впирався у грубі нестругані дошки. На тому місці жовтіла невеличка кругла пляма. Це було настільки нереально, майже ірраціонально, що Андрій пересмикнуло. Ще б пак! Приниження полону, крадіж побої — і сонячний зайчик.

Наче примара. Наче спомин із далекого дитинства. Наче уламок того світлого і теплого, що скупко, рідкими хвилинами зігрівало впродовж всього юнацького життя.

Проте найголовнішим було не це. Через кілька хвилин, уже після того, як мрійливий настрої полишив уяву і єство знову охопив розпач невизначеності, Шевчук усвідомив, що поїзд стоїть. Вперше з того моменту, як вирушив з невеличкої польської станції, де Андрія здали німцям поляки.

Минула ще година. Тепер майже всі невільники зрозуміли, що потяг прибув на кінцеву станцію. Тобто далі полонені вже не поїдуть. Але куди їх пожурила пустунка-доля? До нового, ще більшого і зловіснішого концтабору, які тоді обліпили окуповані країни бридкими наростами, чи просто на ринок робочої сили?

Останнє видавалось привабливим. Бауери, розповідали, годували своїх робітників, дбали про них. Не те, що есесівці у таборах.

Та ці невеселі роздуми обірвала німецька мова, що долинула через двері. Затим знову заскрежетав замок, лязгнули металеві скоби, і дощата стіна почала поволі відсуватися у бік. В цю ж мить в очі вдарив пругкий потік світла. Передні ряди невільників, наче по команді, прикрили лица руками. Андрій сидів у глибині вагона і тому сонце не причинило йому болю. А відтак, ставши навшпиньки, прочитав на блакитній дошці, що нависала над входом до станції:

— Гросраушенберг.

Що ж, хоч щось та визначилось.

Наче з-під землі, вирости два вахмани. Розмахуючи кийками та трясучи важкими кобурами, що теліпалися чомусь на товстих сідницях, охоронники наказали шикуватися. Змарнілі в'язні виконали команду в півсили, ледве пересуваючи ногами. Нарешті вони виструнчились, і стрій сяк-так завмер.

Збоку скрипнули двері, і на майдан перед потягом висипало з десятків кумедних чоловічків. В декого на голові красувався капелюх з хвацьким тірольським пером. Зади інших обтягували шкіряні штани. Треті були вдягнені в грубі короткі куртки. Так невільники зустрілися зі своїми рабовласниками — бауерами.

(Продовження. Поч. у №№ 1-2, 5, 6, 8, 10)